

การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียน
มัธยมศึกษาในเขตอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

THE ADMINISTRATION OF SECONDARY SCHOOLS ACCORDING TO
THE FOUR BRAHMAVIHARA OF SECONDARY SCHOOLS IN DAN
SAI DISTRICT LOEI PROVINCE

¹พระสมสง ปุญญผโล (จันทะคีรี), ²พระมหาสุภวิชัย ปภสฺสโร
และ ³จารุกิตต์ ภิริยสุวัฒน์

¹Phra Somsong Punyaphalo (Jantakeeree), ²Phramaha Supavit Papatsaro
And ³Jarukit Phiriyasuvat

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

¹Somsak_maha2011@hotmail.com

Received: January 6, 2023; Revised: February 22, 2023; Accepted: March 25, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร และข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ตัวแทนผู้บริหารสถานศึกษา ตัวแทนคณะครูผู้สอน และบุคลากรอื่นๆ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนละ 5 คน 3 โรงเรียน รวมเป็น 15 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ เครซีและมอร์แกน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่น .97 และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลวิจัย พบว่า 1) ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย โดยภาพรวม ($\bar{X}$ = 3.71) ที่มีการบริหารอยู่ในระดับมาก คือ การบริหารสถานศึกษาทางด้านเมตตา ($\bar{X}$ = 3.79) รองลงมา คือ การบริหารสถานศึกษา

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย

² รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย

ทางด้านอุเบกขา ($\bar{X}=3.78$) และการบริหารสถานศึกษาทางด้านกรุณา ($\bar{X}=3.72$) และต่ำสุดน้อยที่สุด คือ การบริหารสถานศึกษาทางด้านมุทิตา ($\bar{X}=3.71$) มีการปฏิบัติในระดับมาก โดยด้านที่มีการปฏิบัติในระดับสูงสุด คือ การบริหารสถานศึกษาด้านเมตตา รองลงมา คือ การบริหารสถานศึกษาด้านอุเบกขา และการบริหารสถานศึกษาด้านกรุณา ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติในระดับต่ำที่สุด คือ การบริหารสถานศึกษาด้านมุทิตา 2. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ดังนี้ (1) ควรเป็นกัลยาณมิตรกับเพื่อนร่วมงาน ช่วย แนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อบุคลากรในสถานศึกษา (2) ควรให้คำแนะนำให้คำปรึกษาด้วยความสุภาพ ใช้วาจาที่สุภาพและปฏิบัติตามวาจาที่ให้ไว้แก่เพื่อนร่วมงาน (3) ควรเป็นที่ปรึกษาที่ดี ให้ คำแนะนำแก่เพื่อนร่วมงานเมื่อมีปัญหา ควรพิจารณาความดีความชอบของบุคลากรในสถานศึกษาอย่างยุติธรรม (4) ควรวางใจเป็นกลางกลางกับบุคลากร เพื่อสร้างสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อนร่วมงานและแนวทางการนำหลักพรหมวิหาร 4 ไปใช้ในการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ควรส่งเสริมการนำหลักพรหมวิหาร 4 ประกอบด้วยตานเมตตา ตานกรุณา ตานมุทิตา ตานอุเบกขา ไปใช้ในการบริหารสถานศึกษา และบุคลากรในสถานศึกษาให้มากขึ้นเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการทำงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

คำสำคัญ: พรหมวิหาร 4; การบริหารสถานศึกษา ;

Abstract

The objectives of this research were: to study the condition of school administration of administrators and the guidelines for the development of school administration according to the Four Brahmavihara principle of secondary schools in Dan Sai District, Loei Province, by using the mixed research method. The sample group used in this research included 15 representatives of school administrators, teachers, and other personnel in secondary schools, five people from each school (3 schools), determined by using the tables of Krejcie & Morgan and selected by purposive sampling. The research tools were a questionnaire with a reliability value of .97 and a structured interview. Quantitative data were analyzed using mean values and standard deviation. The research results were as follows : 1) The overall mean and standard deviation of school administration according to the Four Brahmavihara of school administrators of secondary schools in Dan Sai District, Loei Province, was statistically rated at a high level ($\bar{X}=3.71$). The aspects with a high level of administration were: educational institution administration based on Metta ($\bar{X}=3.79$), followed by educational institution administration based on Upekkha ($\bar{X}= 3.78$) and educational institution administration based on Karuna ($\bar{X}= 3.72$), and the lowest was educational institution administration based on Mudita ($\bar{X}=3.71$). 2) The guidelines for the development of school administration according to the Four Brahmavihara of secondary schools in Dan Sai

District are as follows: (1) the personnel should be good friends with colleagues, help and advice things that are beneficial to school personnel. (2) They should advise with polite speech and follow the words given to colleagues. (3) They should be a good advisor in advising colleagues when they have problems. The merits of personnel in educational institutions should be considered fairly. (4) They should be neutral with the personnel to build good relationships with colleagues. In secondary school administration, the application of the Four Brahmavihara consisting of Metta, Karuna, Mudita, and Upekkha should be promoted in educational institute administration and personnel to improve and develop work to be more efficient.

Keywords : the Four Brahmavihara; educational institution administration

บทนำ

โรงเรียนวังโพนงามวิทยาทั้งอยู่เลขที่ 205 หมู่ที่ 1 บ้านโคกกาม ถนนเลย – ด้านซ้าย ตำบลโคกกาม อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย รหัสไปรษณีย์ 42120 ที่มาของวังโพนงามวิทยาคำว่า”วังโพนงาม”มาจากการที่ 3 ตำบลมารวมกัน คือ วังยาว โพนสูง และโคกกามเดิมโรงเรียนวังโพนงามเป็นโรงเรียนสาขาของโรงเรียนศรีสองรักษ์วิทยา ประกาศตั้งเป็นโรงเรียนตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการเมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2534 ตั้งอยู่บนพื้นที่ 100 ไร่ เปิดทำการเรียน การสอนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น ปี พ.ศ. 2534 เป็นโรงเรียนขยายโอกาส เข้าโครงการเรียน ต่อเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม (รพขส) ปี พ.ศ. 2535 รุ่นที่ 5 ได้เข้าโครงการโรงเรียนป้องกันตนเองชายแดน (ปชด) ปี พ.ศ. 2536 โรงเรียนวังโพนงามวิทยาทั้งเป็นโรงเรียนสหศึกษา จัดการเรียน การสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษากระทรวง ศึกษาธิการโรงเรียนวังโพนงามวิทยาทั้งได้พัฒนาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้าน จนเจริญก้าวหน้า ตามลำดับ จนสามารถเปิดทำการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายได้ในปีการศึกษา 2546 ซึ่ง มีการจัดการเรียนการสอนเป็นแผนการเรียน 2 แผน คือ แผนการเรียนวิทยาศาสตร์–คณิตศาสตร์ และแผนการเรียนศิลป์- ภาษา ปัจจุบันมี นายสมยศ ชนะชัย ดำรงตำแหน่งเป็น ผู้อำนวยการโรงเรียน

โรงเรียนศรีสองรักษ์วิทยาทั้งขึ้นตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ 4 มิถุนายน 2501 โดยมีนางเอื้ออารี อุดมสิทธิ์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเลย เป็นผู้ให้การสนับสนุน ร่วมกับทางอำเภอด่านซ้าย เปิดทำการเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2501 โดยเปิดชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 รับนักเรียนได้ 19 คนมีนายสาร สาระทศนันทน์ ครูใหญ่โรงเรียนด่านซ้ายรักษาการในตำแหน่ง ครูใหญ่ นายสิน โสรจจะ วุฒิ ป.กศ. เป็นครูประจำชั้นและอาศัยใต้ถุนอาคารเรียนของโรงเรียนด่าน ซ้ายเป็นที่เรียนชั่วคราวในปีต่อมาทางราชการได้อนุมัติเงินงบประมาณจำนวน 40,000 บาท พร้อม กับราษฎรและข้าราชการร่วมกันบริจาคเงินสมทบทุนก่อสร้างอีกจำนวน 20,250.25 บาท สร้าง อาคารเรียนให้ 1 หลัง เป็นอาคารไม้ 3 ห้องเรียน ขนาด 9 X 27 ตารางเมตรและมีมุมนขนาด 6 X 6

ตารางเมตร เป็นห้องพักครู ณ บริเวณโคกกุ่มข้าว ช้างป่าช้าบ้านเดิ่น หมู่ที่ 3 ตำบลด่านซ้าย (บริเวณโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชด่านซ้ายในปัจจุบัน)

เมื่อปี 2534 เป็นโรงเรียนสาขาศรีสองรักวิทยา(สหวิทยาเขตศรีสองรัก) ประกาศจัดตั้งเป็นโรงเรียนพระแก้วอาสาวิทยาเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2537 โดยสภาตำบลปากหมันมอบที่ดินจำนวน 35 ไร่ นายธรรมรงค์ แสนจันทร์ เป็นครูใหญ่คนแรกเปิดสอนระดับ ม.ปลาย ปี 2540 ปัจจุบันเปิดสอนระดับ ม.ต้น - ม.ปลาย โดยมีนายวิวัฒน์ ประสมทรัพย์ดำรงตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนฯ

การศึกษาในสังคมโลกปัจจุบันมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะในด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัยมากขึ้น บุคลากรทางการศึกษาจึงต้องพัฒนากระบวนการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงนี้ เพื่อมุ่งประโยชน์แก่ผู้เรียนเป็นหลัก ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครูผู้สอน ต้องปรับตัวปรับแผนจัดการเรียนการสอนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอๆ

การศึกษาที่มีประสิทธิภาพช่วยสร้างความรู้ความคิด สร้างทักษะ เจตคติให้ผู้เรียนรู้จักตนเองรู้จักชีวิตเข้าใจสังคม ธรรมชาติรวมทั้งสิ่งแวดล้อม ผู้เรียนสามารถนำความรู้ความเข้าใจนั้นมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตของสังคมไทยในด้าน ศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 ที่ได้ให้ความหมายของการศึกษา และการศึกษาตลอดชีวิตไว้ในมาตรา 4

เหตุผลการวิจัย การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ด้วยทั้ง 3 โรงเรียนเป็นโรงเรียนที่อยู่ในถิ่นที่ใกล้กับชายแดนไทย - ลาว ย่อมมีปัญหาและอุปสรรคหลายอย่างหลายประการ เช่น การเดินทางไปโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน บุคลากรอื่นๆ รวมทั้งนักเรียนผู้เรียนเอง ค่อนข้างลำบากสำหรับคนที่อยู่ไกล งบประมาณที่ใช้ในการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาไม่เพียงพอ บางโรงเรียนมีสื่อหรืออุปกรณ์การเรียนการสอนไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน และนักเรียนส่วนมากอาศัยอยู่ในเขตชนบทห่างไกลจากโรงเรียนทำให้เด็กต้องเดินทางไกลมาเรียนทุกวัน จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา หลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะส่งผลต่อบุคลากรภายในโรงเรียน เพื่อนำผลจากการวิจัยไปเป็นแนวทางในการบริหารบุคลากรในสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหารธรรมให้มีประสิทธิภาพ และอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่ควรต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย
2. เพื่อศึกษาการสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารโรงเรียน
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอด่านซ้าย

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยเรื่อง “การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย” การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Research) โดยอาศัยกระบวนการวิจัยเชิงกระบวนการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล, 2555) (Qualitative Methodology Research) โดยใช้วิธีการนำผลของการ วิจัยมาสังเคราะห์ แบบอุปนัยวิธีเพื่อการศึกษา ซึ่งมีการดำเนินการวิจัย ดังนี้ (อุทิศ การเพียร, 2558)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครูผู้สอน และบุคลากรอื่นๆในโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอด่านซ้าย 48 คน จากจำนวน 190 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19, 2563 - 2564)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ตัวแทนผู้บริหารสถานศึกษา ตัวแทนคณะครูผู้สอน และบุคลากรอื่นๆในโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย โรงเรียนละ 5 คน จาก 3 โรงเรียน รวมเป็น 15 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครซซี่และมอร์แกน (Krejcie&Morgan,1970) และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตาม หลักเมตตา ด้านการบริหารสถานศึกษาตาม หลักกรุณา ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักมูทิตา ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักอุเบกขา

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 อย่าง อย่างแรกเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์ (Interview) เกี่ยวกับ การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามหลักพรหม วิหาร 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (RatingScale) และ แบบปลายเปิด (Open – ended Questionnaire) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) โดยศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข ซึ่งแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ หรือตรวจสอบรายการ (Check List) โดยถามเกี่ยวกับ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา รายได้ต่อคนต่อเดือน และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับเรื่อง การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ตามหลักการของลิเคิร์ท (Likert)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Questionnaire) ให้เลือกตอบโดยเสรี

แบบสัมภาษณ์ มีลักษณะแบบมีโครงสร้าง ซึ่งเป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended) เพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์ได้เสนอ การบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย และข้อเสนอแนะต่างๆ ได้อย่างอิสระ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยเรื่อง “การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย” ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ตามลำดับขั้นตอนการวิจัยได้แก่

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ดำเนินการดังนี้

1) นำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ความถูกต้องในการตอบแบบสอบถามแล้วนำมาคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการบันทึกคะแนนแต่ละข้อของแต่ละคนลงในแบบลงรหัส (Coding Form)

2) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

3) การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็นปัจจัยส่วนบุคคล วิเคราะห์โดยค่าร้อยละ และวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันในการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์โดยการจำแนกถ้อยคำหรือข้อความ ที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับความเป็นไปได้ วิธีการ และกลไกการพัฒนาฯ แล้วนำมาวิเคราะห์ ดีความ และสังเคราะห์ ด้วยหลักแห่งเหตุผล อภิปรายถึงข้อเท็จจริงที่ค้นพบตามสภาพการณ์ ปรากฏการณ์ ความสัมพันธ์ และประเด็นสำคัญ เพื่อหาลักษณะร่วม (Common Character) ของการวิเคราะห์เพื่อตอบคำถามการวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง “การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย” ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์สถานภาพส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษาพบว่า ด้านตำแหน่งหน้าที่ มีผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นครูผู้สอน จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 75.46 ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ

58.88 มีรายได้ 15,000 - 30,000 บาท จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 58.68 และมีประสบการณ์ทำงาน ระยะเวลา 6 - 10 ปี จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 38.88 ตามลำดับ

2. การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย จำแนกตามระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 แสดงดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

ด้าน ที่	การใช้หลักธรรมพรหมวิหาร 4 ในการ บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา	ระดับการบริหาร			
		$\bar{X}$	S.D	แปลผล	ลำดับ
1	ระดับการบริหารสถานศึกษาทางด้านเมตตา	3.79	0.73	มาก	1
2	ระดับการบริหารสถานศึกษาทางด้านกรุณา	3.72	0.78	มาก	3
3	ระดับการบริหารสถานศึกษาทางด้านมุทิตา	3.71	0.73	มาก	4
4	ระดับการบริหารสถานศึกษาทางด้านอุเบกขา	3.78	0.75	มาก	2
โดยภาพรวม		3.71	0.74	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย จำแนกตามระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 โดยภาพรวม ($\bar{X}$ =3.71), (SD = 0.74), รายด้านที่มีการบริหารอยู่ในระดับมาก คือ การบริหารสถานศึกษาทางด้านเมตตา ($\bar{X}$ =3.79), (SD = 0.73), รองลงมา คือ การบริหารสถานศึกษาทางด้านอุเบกขา ($\bar{X}$ =3.78), (SD = 0.75) และการบริหารสถานศึกษาทางด้านกรุณา ($\bar{X}$ =3.72), (SD = 0.78) และต่ำสุดน้อยที่สุด คือ การบริหารสถานศึกษาทางด้านมุทิตา ($\bar{X}$ =3.71), (SD = 0.73)

3. ผลการสังเคราะห์ ข้อเสนอแนะจากกลุ่มตัวอย่างจากคำถามปลายเปิด การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ดังนี้

3.1 ปัญหาเรื่องการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย มีดังนี้

1) ปัญหาด้านเมตตา พบว่า บุคลากรในโรงเรียนไม่สามารถเลือกงานที่ตนเองถนัดและขีดความสามารถของแต่ละคนได้ขาดความเป็นกัลยาณมิตรกับเพื่อนร่วมงานไม่ค่อยแนะนำหรือชี้แนะในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อกัน

2) ปัญหาด้านกรุณา พบว่า บุคลากรทุกคนในองค์กรแนะนำปรึกษากันด้วยความสุภาพน้อยและถือคำสัตย์ตามคำพูดนั้นน้อย องค์กรจัดทำรับตำราเอกสารที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ให้แก่บุคลากรน้อย

3) ปัญหาด้านมุทิตา พบว่า บุคลากรทุกคนในองค์กรไม่ให้ความสำคัญช่วยแก้ปัญหาแก่เพื่อนร่วมงานขาดคำปรึกษาที่ดี

4) ปัญหาด้านอุเบกขา พบว่า บุคลากรทุกคนในองค์กรไม่มีใจวางเฉยเมื่อมีการนิทนาว่าร้ายกันมีความไม่เป็นกลางเอนเอียงไปฝ่ายที่เป็นพรรคพวกของตนเอง

3.2 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนา การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย มีดังนี้

1) บุคลากรทุกคนในองค์กรควรเป็นกัลยาณมิตรซึ่งกันและกัน ช่วยแนะนำชี้แนะสิ่งที่เป็นประโยชน์

2) บุคลากรทุกคนในองค์กรควรมีคำแนะนำคำปรึกษาชี้แนะกันด้วยวาจาที่สุภาพ ถ้อยคำสัตย์ตามวาจาที่พูดนั้น อีกทั้งองค์กรควรให้ความช่วยเหลือส่งเสริมพัฒนาการด้านความรู้ ด้านอารมณ์จิตใจ

3) บุคลากรทุกคนในองค์กรควรมีคำแนะนำคำปรึกษาชี้แนะกันด้วยดีมีคำสัตย์ช่วยแก้ปัญหายามเพื่อนร่วมงานมีข้อขัดข้องในการปฏิบัติงาน และองค์กรควรพิจารณาความดีความชอบของบุคลากรในสถานศึกษาอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม

4) บุคลากรทุกคนในองค์กรควรมีความวางเฉยเมื่อถูกเพื่อนร่วมงานตำหนิติเตียนเรื่องงานทั้งส่วนตัวและส่วนรวมหรือถูกนิทนาว่าร้ายนานาประการ ไม่รักคนชมจนเกินไปไม่เกลียดคนว่ากล่าวติเตียน

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิจัยได้ยกเอาประเด็นที่น่าสนใจและสำคัญมาทำการอภิปรายผล ซึ่งจัดได้ว่ามีความน่าสนใจและสำคัญในทุกด้านเลย ดังนี้

1. การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 โดยภาพรวมและรายด้านที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีการปฏิบัติในระดับสูงสุด คือ การบริหารสถานศึกษาทางด้านเมตตา, รองลงมา คือ การบริหารสถานศึกษาทางด้านอุเบกขา, การบริหารสถานศึกษาทางด้านกรุณา, และต่ำสุดน้อยที่สุด คือ การบริหารสถานศึกษาทางด้านมุทิตา

การบริหารสถานศึกษาทางด้านหลักเมตตา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนมัศึกษาด้านหลักเมตตา โดยโรงเรียนจัดแผนการสอนที่สมดุลมีความพอใจยินดีในทุกฝ่ายเสมอ, บุคลากรในโรงเรียนช่วยเหลือกันดีในทุกเรื่อง, บุคลากรในโรงเรียนมีปฏิสัมพันธ์กันด้วยดีมีความเมตตาซึ่งกันและกัน และสอดคล้องใกล้เคียงกับผลงานวิจัยของพระดณัย อนาวีโล (2554) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในสถานศึกษา: กรณีศึกษาผู้บริหาร สถานศึกษาจังหวัดนครสวรรค์” ได้กล่าวว่า บุคลิกของผู้บริหารที่ควรยึดถือเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติ คือ เป็นผู้มีความคุณธรรม ในการบริหารจัดการและยึดหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยที่คุณลักษณะของ

ผู้บริหารที่ดีจะส่งผลทำให้เป็นที่ยอมรับจากบุคลากร ทุกฝ่ายทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพสูง ทำให้บุคลากรมีขวัญกำลังใจที่ดี และผู้ใต้บังคับบัญชาได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ สิ่ง que ผู้บริหารต้องพบเห็น เกี่ยวกับการทำงานของบุคลากรภายในส่วน คือ บุคลากรมีศรัทธาในวิชาชีพ ตั้งใจปฏิบัติงาน มีคุณธรรม มุ่งมั่น ทุ่เมเท เสียสละ มีความสามัคคีในองค์กร และปฏิบัติงานด้วยความเอาใจใส่ ผู้บริหารเห็นความสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วมสามารถช่วยให้ งานสำเร็จ และบุคลากรมีความสุขในการทำงานแบบ “ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมปรับปรุงแก้ไข และร่วมภาคภูมิใจ” สิ่งที่ทำให้ผู้บริหารรู้สึกพอใจใน การบริหารงานของตน คือ การยึดมั่นใน คุณธรรม ให้การสนับสนุน บุคลากรและส่งเสริมการศึกษาของ ผู้ใต้บังคับบัญชาและจากคำกล่าวที่ว่าผู้บริหารที่ดีจำเป็นต้องมี คุณธรรมควบคู่กับการทำงานผู้บริหารเห็นด้วยและให้เหตุผลสนับสนุนว่า คุณธรรมเป็นหัวใจสำคัญ ในการบริหาร สามารถสร้างความศรัทธา และเป็นพื้นฐานที่ทำให้เกิดความรัก ความสามัคคีในหมู่ คณะหากผู้บริหารมีคุณธรรมประกอบกับการ ทำงานด้วยยอมทำให้ ผู้ใต้บังคับบัญชามีสุขภาพจิตที่ดีและเกิดบรรยากาศในการทำงานอย่างมีความสุข อันจะส่งผลต่อความสามารถปฏิบัติงานให้ดีและมีคุณภาพต่อ องค์กรในที่สุด ถ้านำหลักหลักพรหมวิหาร 4 ด้านเมตตา การแสดงออกถึง ความรัก ความปรารถนาดี ไม่ตรีจิต เป็นความคิดช่วยเหลือให้ทุกคนประสบแต่ประโยชน์และมีความสุขโดยทั่วกัน อันเป็นความคิด ที่มีต่อผู้ใต้บังคับบัญชาในภาวะปกติของผู้บริหารก็จะเป็นหลักการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

2. การบริหารสถานศึกษาทางด้านหลักกรุณาความคิดเห็นของบุคลากรตำแหน่ง ปฏิบัติการวิชาชีพ และบริหารทั่วไป ที่มีต่อเกี่ยวกับบริหารงานบุคลากร ตามหลักพรหมวิหาร 4 ด้านกรุณา โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีระดับการบริหารอยู่ ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า มีการบริหารงานโดยยึดถืออุดมคติ หลักแห่งความดีงามหรือจุดหมายสูงสุดอันเดียวกัน การคิดจะช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความเดือดร้อนทั้งทางกายและใจ ในภาวะที่ได้รับ ความเดือดร้อนเป็นทุกข์และต้องการความช่วยเหลือโดยเป็นการช่วยเหลือที่ถูกต้อง ไม่เบียดเบียนใคร รวมทั้งตนเองเมื่อการปฏิบัติงานมีปัญหา จะมีการประชุมแก้ไขปัญหาร่วมกัน เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และบุคลากรทุกคนมีความทุ่มเทเสียสละมีการแบ่งปันกันด้วยจิตใจ โออบ้ออมาริต่อกันอยู่เสมอ,บุคลากรทุกคนมีความทุ่มเทอุทิศตนในการทำงานอย่างเต็มความรู้ ความสามารถ,บุคลากรทุกคนในองค์กรมีความสงสารช่วยเหลือกันยามที่เพื่อนร่วมงานตกทุกข์ให้ พ้นทุกข์ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมานิต เตชวโร (2550) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “รัฐศาสตร์แนว พุทธ: พรหมวิหาร 4 กับนักปกครอง” จากการศึกษาวิจัยดังกล่าว สรุปได้ว่า พรหมวิหาร 4 เป็น หลักธรรมสำหรับผู้นำ หรือนักปกครอง ถ้านักปกครองปฏิบัติตามย่อมได้รับความเคารพยกย่อง สรรเสริญ และเป็นที่รักที่พอใจของประชาชน แต่ หากนักปกครองไม่ปฏิบัติตามหลักพรหมวิหาร 4 ปัญหาจะเกิดขึ้นในการบริหารและการปกครอง ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือประชาชนเกลียดชัง เพราะว่าการปกครองตามหลักรัฐศาสตร์ในทาง พระพุทธศาสนา มิได้มุ่งเน้นที่ระบบแต่เน้นที่ ตัวนักปกครอง เมื่อนักปกครองมีคุณธรรม จริยธรรมในการบริหารและการปกครองแล้วยอมทำให้ รัฐ และประชาชนมีความสุขและชีวิตที่ดีได้ไม่ว่ารัฐนั้นจะอยู่ ในระบบการปกครองแบบใดก็ตาม

3. การบริหารสถานศึกษาทางด้านหลักภูมิปัญญาที่มีการปฏิบัติ โดยภาพรวมอยู่ในระดับต่ำกว่าทุกด้าน เหตุเพราะผู้นำองค์กร,บุคลากรทุกคนในองค์กรไม่ให้ความสำคัญช่วยแก้ปัญหาแก่เพื่อนร่วมงานขาดคำปรึกษาที่ดี องค์กรพิจารณาความดีความชอบแบบยุดิธรรมยึดเอาความถูกต้องมากกว่าความถูกต้องเป็นหลักสอดคล้อง ตามหลักการแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักพรหมวิหาร 4 ของสมเด็จ สีสง (2543) กล่าวว่าได้นำเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักการสำคัญในการบริหารงานบุคคลตามระบบคุณธรรม ไว้ว่ามีลักษณะเด่น 4 ประการ คือ หลักความ เสมอ หรือหลักโอกาสเท่าเทียมกัน ผู้ที่มีคุณสมบัติ และพื้นความรู้ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ทุกคนจะมีสิทธิ์ในการสมัครสอบแข่งขันหรือ สอบคัดเลือก การกำหนดค่าตอบแทน หลักความสามารถ การคัดเลือกบุคลากรเข้าปฏิบัติงานนั้น จะต้องใช้วิธีการคัดเลือกให้ได้ ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และเหมาะสมกับตำแหน่ง หลักความมั่นคง เป็นหลักประกันในการปฏิบัติงานที่หน่วยงาน ให้แก่บุคลากร เพื่อให้การปฏิบัติงานนั้น ยึดเป็นอาชีพได้โดยได้รับความคุ้มครอง ตาม กฎหมาย หลักความเป็นกลางทางการเมือง หลักการข้อนี้ มีลักษณะที่มุ่งเน้น เฉพาะข้าราชการ ให้ปฏิบัติ หน้าที่โดยอิสระถือว่าข้าราชการประจำต้องตั้งมั่นอยู่ในความเป็นกลางทางการเมือง

4. การบริหารสถานศึกษาทางด้านหลักอุเบกขา มีการปฏิบัติ โดยภาพรวม และรายด้าน อยู่ในระดับการบริหารที่มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านรายข้อ พบว่า ด้านที่มีระดับการบริหารสถานศึกษาในระดับสูงสุด คือบุคลากรทุกคนในองค์กรวางตัวเหมาะสมมีความประพฤติดีเป็นแบบอย่างดีต่อเพื่อนร่วมงาน,รองลงมาคือ วางเฉยไม่ตีใจไม่เสียใจเมื่อองค์กรจัดพิจารณาความดีชอบซึ่งอาจจะเป็นธรรมและไม่เป็นธรรมได้,บุคลากรทุกคนในองค์กรรู้จักข่มใจกับเรื่องที่ไม่ถูกใจเคารพสิทธิของเพื่อนร่วมงาน,วางเฉยไม่ตีใจไม่เสียใจเมื่อองค์กรจัดประเมินผลงานการปฏิบัติงานตามแผน/โครงการทางวิชาการ ซึ่งงานอาจจะผ่านหรือไม่ผ่านก็ได้,บุคลากรทุกคนในองค์กรมีใจวางเฉยไม่โกรธเมื่อถูกผู้ร่วมงานปิดความช่วยเหลือยามมีปัญหาเรื่องงาน,และต่ำสุดน้อยที่สุด คือบุคลากรทุกคนในองค์กรมีใจวางเฉยเมื่อมีการนิทว่าร้ายกันไม่เอนเอียงไปฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด,พบว่าทุกข้อมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารปฏิบัติต่อเพื่อนร่วมงานทุกคนอย่างเท่าเทียมกันวางตนเป็นกลางไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งพิจารณาความดีความชอบบุคลากรในส่วนงานอย่างยุติธรรมยึดความถูกต้องเที่ยงธรรมโดยไม่ถือคติทุกคน คำนึงถึงหมู่คณะก่อนตัดสินใจในเรื่องที่มีผลต่อส่วนรวม อย่างมีเหตุผล ยกย่องสรรเสริญเพื่อนร่วมงานที่ทำประโยชน์ ให้กับส่วนงานอย่างเสมอหน้ากัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิสิทธิ์ มณี ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำกับการบริหาร ผลการวิจัย พบว่า พระราชปรีดีวัฒนะ ซึ่งเป็นกรณีศึกษามี ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 8 องค์ประกอบ ดังนี้ (1) การสร้างบารมี (2) การสร้างวิสัยทัศน์และปลูกฝังค่านิยม (3) การสร้างแรงบันดาลใจ (4) การคำนึงถึงปัจเจกบุคคล (5) การยึดอุดมการณ์และพรหมวิหาร (6) ความมีมนุษยสัมพันธ์ (7) การเสริมแรงทางบวกอย่างเหมาะสม (8) การเสริมแรงทางลบอย่างเหมาะสม ส่วนแนวคิดในการบริหารที่ค้นพบจากการศึกษา พบว่า มี 7 คุณลักษณะ ได้แก่ (1) การส่งเสริมสรรหาและพัฒนาบุคลากร (2) การตั้งกองทุนการศึกษา (3) การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ (4) การกระจายอำนาจและการให้อิสระในการทำงาน (5) การมุ่งเน้นปฏิบัติและการทำระบบให้ง่าย (6) การทำงานที่มีกลิ่นความถี่เดียวกัน (7) การจัดสวัสดิการโดยที่คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีจะส่งผล

ทำให้เป็นที่ยอมรับจากบุคลากรทุกฝ่าย ทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพสูง ทำให้ บุคลากร มีขวัญกำลังใจที่ดี และผู้ใต้บังคับบัญชาได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ สิ่ง que ผู้บริหารต้องพบเห็นเกี่ยวกับการทำงานของบุคลากรภายในส่วนงาน คือ บุคลากรมีศรัทธาในวิชาชีพ ตั้งใจปฏิบัติงานมีคุณธรรม มุ่งมั่น ทุ่มเท เสียสละ รักและสามัคคี และปฏิบัติงานด้วยความเอาใจใส่ ผู้บริหารเห็นความสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วมสามารถ ช่วยให้งานสำเร็จ และบุคลากรมีความสุขในการทำงานแบบ “ร่วมคิด ร่วมทำร่วมปรับปรุงแก้ไข และร่วมภาคภูมิใจ” สิ่ง que ทำให้ผู้บริหารรู้สึกพอใจในการบริหารงานของตนเอง คือ การยึดมั่นในคุณธรรม ให้การสนับสนุนบุคลากร และส่งเสริมการศึกษาของผู้ใต้บังคับบัญชา และจากคำกล่าวที่ว่าผู้บริหารที่ดีจำเป็นต้องมีคุณธรรมควบคู่กับการทำงาน ผู้บริหารเห็นด้วยและให้เหตุผลสนับสนุนว่าคุณธรรมเป็นหัวใจสำคัญในการบริหารสามารถ สร้างความศรัทธา และเป็นพื้นฐานที่ทำให้เกิดความรัก ความสามัคคีในหมู่คณะ หากผู้บริหารมีคุณธรรม ประกอบกับการทำงานด้วยย้อมทำให้บุคลากรมีสุขภาพจิตที่ดีและเกิดบรรยากาศในการทำงานอย่างมีความสุขอันจะส่งผลต่อความสามารถในการปฏิบัติงานให้ดีและมีคุณภาพต่อองค์กรในที่สุด

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย บุคลากรทุกคนในองค์กรประพฤติปฏิบัติตนและปฏิบัติงานด้วยความเสมอต้นเสมอปลายต่อเพื่อนร่วมงานทั้งในองค์กร, นอกองค์กร พร้อมทั้งยังวางตัวเหมาะสมกับเพื่อนในส่วนงาน ไม่มีอคติแก่กันและกันมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานด้วยความรักความเมตตาไม่ดูหมิ่นดูแคลนดูถูกเหยียดหยามหรือแสดงความก้าวร้าวต่อกัน ให้ความร่วมมือช่วยเหลือร่วมด้วยช่วยกันพัฒนาด้านความรู้ด้านอารมณ์จิตใจ ด้านสังคมต่อเพื่อนร่วมงานตามโอกาสและความสามารถ มีคำปรึกษามีคำแนะนำชี้แนะที่ดี เมื่อเพื่อนร่วมงานมีปัญหาติดขัดเรื่องงานนานาประการ อีกทั้งบุคลากรในองค์กรทุกคนมีความอดทนหนักแน่นทางอารมณ์ไม่หวั่นไหวต่อสิ่ง que มากระทบมีความเป็นกลางวางเฉยกับเรื่อง que ก่อให้เกิดความ โลก โกรธ หลง และไม่ยุ่งแยงตะแคงรัวสร้างความแตกแยกในองค์กร

เอกสารอ้างอิง

- บุญชม ศรีสะอาด. 2556. *การวิจัยเบื้องต้นฉบับปรับปรุง*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: บริษัทสุวีรสา สาส์น จำกัด.
- ผ่องพรรณ ตรียมงคลกุล, 2555. *การวิจัยแบบประสม:ทางสายกลางของการวิจัย การออกแบบการวิจัย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). 2543. *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2534). *คุณธรรมสำหรับนักบริหาร*, กรุงเทพฯ : มูลนิธิพุทธธรรม.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 เลย-หนองบัวลำภู. (2564). *โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอด่านซ้าย* (ข้อมูลปี พ.ศ.2563 - 2564).
- สมเดช สีแสง. (2543). *คู่มือปฏิบัติราชการและเตรียมสอบผู้บริหารการศึกษา*, ชัยนาท : เรียนดี.
- อุทิศ การเพียร. (2558). *การบริหารบุคลากรตามหลักพรหมวิหาร 4 ในทัศนะของบุคลากรตำแหน่งปฏิบัติการวิชาชีพและบริหารทั่วไป*, บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พระดณัย อนุโล. (2554). “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในสถานศึกษา: กรณีศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดนครสวรรค์”. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมานิต เตชวโร. (2550). “รัฐศาสตร์แนวพุทธ: พรหมวิหาร 4 กับนักปกครอง”. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- วิสิทธิ์ มณี. (2547). “ภาวะผู้นำกับการบริหาร”. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกริก.

